



Finanstilsynet
Sendes elektronisk

Deres saksnummer 22/287

Oslo, 10. februar 2022

Innspill til oppdatering av veileder til hvitvaskingsloven

I. Innledning

Vi viser til oppfordring fra Finanstilsynet til å komme med innspill til Finanstilsynets pågående oppdatering av veileder til hvitvaskingsloven (Rundskriv 8/2019) hvor det bes spesifikt om innspill til uklarheter rapporteringspliktige står overfor i den praktiske anvendelsen av hvitvaskingsregelverket.

Denne høringsuttalelsen avgis av interesseorganisasjonen The Nordic Association of Marine Insurers (heretter benevnt «**Cefor**») på vegne av våre medlemmer. Blant disse inngår Gard, Skuld og Norwegian Hull Club som alle er basert i Norge, men har en gjennomgående internasjonal forsikringsportefølje. Som internasjonale sjøforsikringskonsern tegner disse selskapene tradisjonell P&I forsikring (tredjemannsansvar til sjøs) og/eller kasko og energi forsikringer til henholdsvis rederier og operatører i olje- og gassektoren.

Cefor ønsker Finanstilsynet invitasjon til innspill til den nye veilederen velkommen. Cefor anmoder imidlertid om at Finanstilsynet på noe sikt utarbeider en egen veileder for forsikringsområdet, slik det er gjort for regnskapsførere, revisorer og eiendomsめglere. Begrunnelse for dette gis i punkt 2 nedenfor.

I det følgende vil det gis innspill til hovedsakelig to punkter – forståelsen av kundebegrepet og hvordan unntaket fra krav om kundetiltak for skadeforsikringsforetak skal forstås i praksis.

Det gjøres oppmerksom på at det søkes veiledning på disse punktene for å få en bedre forståelse av *minimumskravene under hvitvaskingsloven* for skadeforsikringsforetak. Det vil ikke nødvendigvis medføre at våre medlemmer baserer eller ønsker å basere sine hvitvaskingstiltak på hva som er minimumskravene. Det presiseres også at flere av punktene det søkes klargjøring av er punkter som uansett anses påkrevd under sanksjonsregelverk.



2. Generelt om hvitvaskingsrisiko i skadeforsikringsforetak og behov for egen veilede

Det bemerkes at de norske skadeforsikringsforetakene har spesielle forutsetninger fordi Norge er blant svært få europeiske land hvor skadeforsikring er omfattet av forpliktelser etter hvitvaskingslovgivning. Det foreligger på bakgrunn av dette lite internasjonal veiledning på skadeforsikringsområdet, og Finanstilsynets veileder gir kun én sides spesifikk veiledning. Cefors medlemmer etterstreber en korrekt og risikobasert etterlevelse av hvitvaskingsregelverket, men den anses like fullt utfordrende blant annet på bakgrunn av den særnorske rettstilstanden og begrenset veiledning.

Behovet for veiledning knyttet til en risikobasert etterlevelse er betydelig ettersom hvitvaskings- og terrorfinansieringsrisikoen knyttet til forsikringsprodukter i det store og det hele anses å være lav eller moderat¹. En risikobasert tilnærming knyttet til slike forsikringsprodukter kan da tilsi at en del av kravene etter hvitvaskingsloven skal kunne etterleves på en mer lempelig måte enn for andre rapporteringspliktige, hvor iboende risiko for hvitvasking og terrorfinansiering er høyere. Dagens veileder oppfattes gjennomgående å være lite innrettet mot tilfeller hvor risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering anses som liten eller moderat. Klargjøring av Finanstilsynets forventninger om omfang og innretning av skadeforsikringsforetaks etterlevelse på hvitvaskingsområdet vil slik sett være av stor betydning for hvordan etterlevelsen innrettes, og vil kunne gjøre den mer effektiv og målrettet.

Cefor har for øvrig merket seg Finanstilsynets strategi for 2019-2022, hvor kriminalitetsbekjempelse (herunder mer tilsyn med etterlevelse av hvitvaskingsloven) har vært, og er et satsningsområde som blant annet har medført at illeggelsler av overtredelsesgebyr til et flertall foretak innen ulike kategorier av rapporteringspliktige. Cefor har en forventning om at Finanstilsynets prioritering av kriminalitetsbekjempelse og hvitvaskingstilsyn også innebærer økt grad av veiledning på området.

3. Gjeldende rett

Den norske hvitvaskingsloven² omfatter per i dag «forsikringsforetak», jf. § 4 første ledd bokstav j, uten at det er skilt mellom livs- og skadeforsikring. Skadeforsikring er dermed omfattet av loven.

Skadeforsikring er imidlertid unntatt plikten til å foreta kundekontroll etter hvitvaskingsloven § 10 første ledd bokstav a og b, jf. hvitvaskingsforskriften § 4-2 første ledd bokstav a. Dette medfører at kundekontroll bare skal gjennomføres når det er mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering.

¹ Nasjonal risikovurdering av hvitvasking og terrorfinansiering 2020 s. 5 og Finanstilsynets risikovurdering 2019 s. 5.

² L01.06.2018 nr. 23



Skadeforsikring er ellers underlagt loven på vanlig måte, med krav om risikobasert tilnærming til kundekontroll og krav om interne rutiner osv.

I veilederen fra Finanstilsynet (Rundskriv 8/2019) (heretter benevnt «**Veilederen**») punkt 4.7 fremgår det at Finanstilsynet likevel anser at skadeforsikringsforetak for å kunne kjenne kunden i tilstrekkelig grad og for å kunne vurdere hvorvidt det foreligger mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering minst må gjennomføre kundetiltak som angitt i hvitvaskingsloven § 12 første ledd bokstav a-c (for fysiske personer) og § 13 første ledd bokstav a-e (for juridiske personer) (heretter benevnt «**Minimumsinformasjonen**»).

4. Kundebegrepet

Begrepet «kunde» eller «kundeforhold» i hvitvaskingslovens § 10 første ledd bokstav a har betydning med tanke på når og overfor hvem det skal gjøres kundetiltak. Etter Cefors oppfatning er det imidlertid usikkerhet i bransjen knyttet til hvem som er å anse som «kunde» i denne sammenheng, og da spesielt hvorvidt sikrede og medforsikrede (evt. hvilke kategorier av medforsikrede) under forsikringspolisen skal regnes som en kunde og som det dermed må gjøres kundetiltak overfor.

Begrepet er ikke definert i hvitvaskingsloven. Ordlyden indikerer at det er den som kjøper forsikringstjenester som er å anse som «kunde» i hvitvaskingslovens forstand, dvs. den som inngår en forsikringsavtale med selskapet (altså «forsikringstaker» etter forsikringsavtaleloven og «the person effecting the insurance» etter nordisk sjøforsikringsplan.) Denne forståelsen ser ut til å være støttet av forarbeidene hvor det fremgår at: «Begrepet «kunde» omfatter ikke begunstigede etter forsikringsavtaler. Kunden er forsikringstakeren» (NOU 2016:27 seksjon 5.2.4.7). Dette tyder på at verken sikrede eller medforsikrede er å anse som «kunde» etter hvitvaskingsloven (noe annet er selvsagt at den som inngår forsikringsavtalen ofte også vil være sikrede under denne avtalen). Slik vi forstår det vil da heller ikke eventuelle andre parter, som for eksempel eierselskaper til forsikrede objekter, være underlagt krav om kundetiltak ved etablering av forsikringsforholdet.

Videre vises det til høringsbrev av 17. desember 2019 og høringsnotat av 1. november 2019 vedrørende endringer i hvitvaskingslov- og forskrift, samt høringsinnspill gitt av Cefor på vegne av våre medlemmer (høringsuttalelse fra Cefor av 23. mars 2020 vedlegges som **Bilag I**).

I høringsuttalelsen vises det til at den foreslåtte § 4-4 i hvitvaskingsforskriften innebærer at også medforsikrede under en skadeforsikringsavtale skal være gjenstand for kravene til kundetiltak etter hvitvaskingsloven § 15 første og andre ledd. Videre presiseres det i høringsuttalelsen at «da kundetiltakene for medforsikrede legges til forskriftens § 4-4, legger vi til grunn at de nevnte former for medforsikrede i utgangspunktet ikke anses som en kunde og dermed heller ikke er underlagt de ordinære kundetiltakene, jf. lovens kapittel 4. Dette ble også bekreftet i telefonsamtale med Finanstilsynet 17.



februar 2020. Vi tolker dette dithen at det dermed kun er de tiltakene som er spesifikt henvist til i lovens § 15 første og andre ledd som skal gjelde for medforsikrede under en skadeforsikringsavtale.»

De foreslåtte endringene av hvitvaskingsforskriften § 4-4 som nevnt over ble som kjent ikke tatt med i Forskrift om endring i forskrift om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsforskriften) og forskrift om systemer for betalingstjenester (gjennomføring av direktiv (EU) 2018/843 (femte hvitvaskingsdirektiv) og enkelte andre endringer)³ og det ble heller ikke gitt tilbakemelding fra Finansdepartementet eller Finanstilsynet om vår tolkning av gjeldende rett var og fremdeles er korrekt.

Vi ser derfor fremdeles et behov for nærmere avklaring og veiledning fra Finanstilsynet rundt forståelsen av kundebegrepet, og da særlig hvorvidt loven sikter til forsikringstaker og/eller sikrede og medforsikrede. For en nærmere redegjørelse for de ulike formene for medforsikring vises det til høringsuttalelsen fra Cefor av 23. mars 2020 punkt 5 (Bilag 1).

5. Unntaket fra krav om kundetiltak i praksis

Som nevnt over så er skadeforsikring unntatt plikten til å foreta kundekontroll etter hvitvaskingsloven § 10 første ledd bokstav a og b. Dette medfører at kundekontroll bare skal gjennomføres når det er mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering. Dette utgangspunktet modereres imidlertid av Veilederen hvor det fremgår at til tross for unntaket så må skadeforsikringsforetak likevel gjennomføre kundetiltak som angitt i hvitvaskingsloven § 12 første ledd bokstav a-c (for fysiske personer) og § 13 første ledd bokstav a-e (for juridiske personer).

Den praktiske anvendelsen av dette unntaket skaper i praksis en del uklarheter for skadeforsikringsforetak. Vi vil i det følgende ta opp spesifikke problemstillinger som vi ønsker Finanstilsynets veiledning på.

5.1. Intet krav om bekreftelse av minimumsopplysninger

Det fremgår av Veilederen s. 42 at «for å kunne kjenne kunden i tilstrekkelig grad anser Finanstilsynet at foretaket minst må gjennomføre kundetiltak som angitt i hvitvaskingslovens § 12 første ledd bokstav a–c og § 13 første ledd, bokstav a–e.

Dette medfører eksempelvis at bekreftelse på identitet etter § 12 andre ledd i utgangspunktet ikke kreves. For juridiske personer bør den rapporteringspliktige også vite i hvilken bransje kunden driver sin virksomhet.»

³ FOR-2021-05-31-1715



Da man i Veilederen spesifikt henviser til § 12 første ledd bokstav a–c og § 13 første ledd bokstav a–e antas det at skadeforsikringsforetak ikke må forholde seg til den delen av første ledd som ikke knytter seg til de opplistede bokstavene.

For § 12 gjelder dette følgende:

«De samme opplysningene skal innhentes om den som handler på vegne av kunden, i tillegg til opplysninger om at vedkommende kan handle på vegne av kunden. De samme opplysningene skal innhentes om den som er gitt disposisjonsrett over en konto eller et depot.»

For § 13 gjelder dette følgende:

«Opplysninger om fysiske personer som handler på vegne av en juridisk person, inkludert personer som har disposisjonsrett over en konto eller et depot, skal innhentes i samsvar med § 12 første ledd. Det skal gjennomføres egnede tiltak for å forstå eierskaps- og kontrollstrukturen i kunden. Tiltakene skal dokumenteres. Tilsvarende opplysninger skal innhentes og egnede tiltak gjennomføres så langt det passer når kunden er en stiftelse, et juridisk arrangement eller en annen sammenslutning.»

Selv om det kun spesifiseres at bekreftelse på identitet etter § 12 andre ledd (som gjelder kundetiltak for fysiske personer) ikke kreves, så legges det til grunn at bekreftelse av identitet etter § 13 andre ledd (som gjelder kundetiltak for juridiske personer) heller ikke kreves. Vi kan ikke se at det foreligger grunn til å skille mellom disse kategoriene.

Det bes om Finanstilsynets bekreftelse på at forståelsen ovenfor er korrekt.

5.2. Unntaket omfatter reglene om reelle rettighetshavere og politisk eksponerte personer

Det fremgår av Veilederen s. 43 at *«Finanstilsynet legger til grunn at reglene om reelle rettighetshavere i hvitvaskingsloven § 14 og forsterkede kundetiltak overfor politisk eksponerte personer i § 18 er omfattet av unntaket for kundetiltak.»*

Vi forstår Veilederen dithen at for skadeforsikring er det ikke et krav om å identifisere kundens reelle rettighetshavere etter hvitvaskingsloven § 14⁴.

Da informasjon om politisk eksponerte personer ikke er en del av Minimumsinformasjonen og unntaket for skadeforsikring også omfatter de forsterkede kundetiltakene overfor politisk eksponerte personer (heretter benevnt **«PEP(s)»**) legges det til grunn at det for skadeforsikringsforetak heller ikke foreligger noen plikt til å screene for PEPs eller iverksette spesifikke

⁴ Det vil likevel være et krav om å få oversikt over eierskap og kontroll iht. sanksjonsregelverk



tiltak dersom man skulle bli kjent med at en kunde eller noen som handler på vegne av kunden er en PEP.

Det bes om konkret veiledning på om forståelsen knyttet til reelle rettighetshavere og PEPs er korrekt.

5.3. Den konkrete risikovurderingen av kunden

Det fremgår av hvitvaskingsloven § 9 at *«rapporteringspliktige skal gjennomføre kundetiltak etter §§ 10 til 20 og løpende oppfølging etter § 24 på grunnlag av en vurdering av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Risikoen skal vurderes ut fra blant annet kundeforholdets formål, mengden kundemidler som skal inngå i kundeforholdet, transaksjoners størrelse, og regelmessigheten og varigheten på kundeforholdet».*

I Veilederen s. 14 fremgår det at *«Risikoklassifiseringen må bygge på generelle vurderinger fra virksomhetens risikovurdering og konkrete forhold tilknyttet den enkelte kunde.*

Risikoen skal vurderes ut fra blant annet det kunden har oppgitt om kundeforholdets formål og tilsiktede art, mengden kundemidler som skal inngå i kundeforholdet, kundens samlede kontoer og engasjementer, transaksjoners størrelse og regelmessighet, og varigheten på kundeforholdet. Til grunn for risikoklassifiseringen kan det også ligge andre forhold, basert på identifiserte risikoer i virksomhetens risikovurdering.»

Tatt i betraktning unntaket for skadeforsikringsvirksomhet og Minimumsinformasjonen som må innhentes, samt det faktum at veiledningen over er mest rettet mot bankvirksomhet, bes det om ytterligere veiledning på hva som kreves mht. risikoklassifiseringer av de enkelte kundene innenfor skadeforsikring. I og med at unntaket for skadeforsikring omfatter reelle rettighetshavere og PEPs, ref. 3.2 over, legges det til grunn at det ikke er krav om at vurdering eller screening av reelle rettighetshavere eller PEPs inntas i den konkrete risikoklassifiseringen av kunden.

5.4. Løpende oppfølging

Det fremgår av hvitvaskingsloven § 24 at *«rapporteringspliktige skal løpende følge opp kundeforhold. Oppfølgingen skal blant annet omfatte å overvåke at transaksjoner som utføres i kundeforholdet, er i samsvar med den rapporteringspliktiges innhentede opplysninger om kunden, kundens virksomhet og risikoprofil, midlenes opprinnelse og kundeforholdets formål og tilsiktede art.»*

Bestemmelsen om løpende oppfølging må ses i sammenheng med de andre kundetiltakene⁵ og mer spesifikt at skadeforsikringsforetak kun er forpliktet til å innhente Minimumsinformasjonen med mindre det foreligger mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering.

⁵ Rettsdata note 98 til Hvitvaskingsloven § 24



Dette tatt i betraktning ønskes det nærmere veiledning om hva som kreves av løpende oppfølging av kunder av skadeforsikringsforetak. Dette særskilt fordi Veilederen per i dag er rettet mot bankvirksomhet.

5.4.1. Midlenes opprinnelse

Inn under «kundeforholdets formål og tilsiktede art» inngår ofte midlenes opprinnelse som et moment, jf. bl.a. Veilederen pkt. 4.2.1 og 4.2.5. Igjen sett opp mot unntaket gitt for skadeforsikring, ønskes det mer konkret veiledning på om skadeforsikringsforetak er forventet å innhente informasjon om midlenes opprinnelse. Når man snakker om midlenes opprinnelse i skadeforsikringssammenheng vil det være naturlig fokusere på premieinnbetalinger i og med at skadeforsikringsforetak som sådan ikke tilbyr noen form for konto- eller depot hold for sine kunder/medlemmer.

5.4.2. Overvåking av transaksjoner

Løpende oppfølging av kundeforhold omfatter transaksjonsovervåking. Også på dette punkt er i Veilederen tett knyttet opp mot bankvirksomhet, ref. punkt 4.11, og det søkes dermed mer konkret veiledning på hva som er forventet av skadeforsikringsforetak i denne forbindelse.

Det poengteres at transaksjonene knyttet til skadeforsikring hovedsakelig er knyttet til mottak av premie for forsikringsprodukter og utbetaling av skadeoppgjør til sikrede eller medforsikrede under polisen. Skadeutbetalinger kan bare skje i henhold til krav om oppgjør for dekningsmessige skader og det er strenge krav til dokumentasjon av forsikringstilfellet før utbetaling finner sted. I tillegg vil det tidvis bli utført tilbakebetalinger av premie, eksempelvis grunnet kansellering av dekning.

5.5. Forsterkede kundetiltak

I Veilederens pkt. 4.8. skrives det følgende:

«Dersom det er høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige gjennomføre forsterkede kundetiltak».

Skadeforsikringsforetak er som kjent kun pålagt å gjøre kundetiltak dersom det foreligger mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering. Det er i Veilederen ikke presisert at unntaket for skadeforsikringsforetak også omfatter bestemmelsen om forsterkede kundetiltak i henhold til hvitvaskingsloven § 17 slik det er for reglene om reelle rettighetshavere i hvitvaskingsloven § 14 og forsterkede kundetiltak overfor politisk eksponerte personer i § 18. Gitt utgangspunktet, at skadeforsikringsforetak kun er pålagt å gjøre kundetiltak dersom det foreligger mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, legges det likevel til grunn at unntaket i medfører at heller ikke hvitvaskingsloven § 17 er direkte relevant for skadeforsikringsforetak da terskelen for hva som anses som «mistanke» ligger høyere enn «høy risiko». Det ønskes veiledning på hvorvidt Finanstilsynet er enige i denne vurderingen.



Finanstilsynet bes også presisere hvorvidt «høy risiko» i denne sammenhengen skal forstås som at forsterkede kundetiltak skal gjennomføres på bakgrunn av at det foreligger enkeltstående risikofaktorer, eksempelvis knyttet til kundes bransje eller geografisk risiko, eller etter en mer helhetlig vurdering av både kundes risikofaktorer og produktets iboende risiko knyttet til hvitvasking eller terrorfinansiering.

6. Virksomhetsinnrettet risikovurdering

Cefor anmoder Finanstilsynet om å i større grad beskrive sine forventninger om beskrivelser og risikovurderinger av foretakenes interne sårbarheter knyttet til etterlevelsen i egen virksomhet. Cefor har merket seg at manglende bevissthet på egne sårbarheter i risikovurderingene kritiseres av Finanstilsynet, selv om dette ikke framkommer som en forventning i veilederen. Eksempelvis kritiseres Sparebanken Sogn og Fjordane i sin tilsynsrapport⁶ for at de ikke adresserer problematikk knyttet til nære bånd mellom kundebehandler og kunde, mens DNB⁷ kritiseres for at de vurderte at kvalitet og omfang på risikoreduserende tiltak var bedre enn det tilsynelatende var grunnlag for.

Vi håper at disse kommentarene hensyntas i den videre behandlingen, og stiller oss til disposisjon for en videre dialog hvis ønskelig.

Vennlig hilsen,

The Nordic Association of Marine Insurers (Cefor)

Niklas Sonnenschein
Legal Director

⁶ <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/79d0a8f62a52489a8e0ed3fe277b5b9f/tilsynsrapport-og-vedtak-om-overtredelsesgebyr-sparebanken-sogn-og-fjordane.pdf>

⁷ https://finanstilsynet.no/contentassets/550b0e46fc8542ce85844550f8298df4/tilsynsrapport_dnb.pdf